

Visuomenės sveikata 2004 m. Nr.4(27)

Turinys

V.Juškelienė, J.Kalibatas, S.Naudžiūtė, I.Bruzgienė

Socialinė įtampa Visagine ir jos įtaka paauglių psichoemocinei savijautai, (5-6).

A.Beržanskytė, R.Šakelytė, R.Valintėlienė

Lietuvos gyventojų savigyda antibiotikais, (13-18).

J.Ašembergienė, R.Valintėlienė

Hospitalinių infekcijų ir jų rizikos veiksnių paplitimas Lietuvos ligoninių intensyvios terapijos skyriuose, (19-24).

V.Milašienė

Imunomoduliacinis kraujo perpylimo poveikis, (25-28).

Šileika A., Okunevičiūtė-Neveauskienė L.

Asmenų, sergančių psichikos ligomis ir turinčių proto negalia, socialinės paramos tobulinimas, 29

R.Adomaitienė, L.Samsonienė, J.Saplinskas

Nacionalinės neįgaliųjų reabilitacijos koncepcijos analizė teoriniu bei tarptautinės neįgaliųjų socialinės politikos požiūriu, (37-42).

B.Pajarskienė, R.Jankauskas

Troleibusų vairuotojų moterų stresinės reakcijos dažnumas priklausomai nuo baimės prarasti darbą, (43-46).

E.Lesinskas, R.Šalajevienė, A.Šalaviejūtė, L.R.Tarasevičiūtė

Klausos sutrikimų įtaka bendravimui, (47-50).

A.Goštautas, I.Pilkauskienė, R.Markšaitytė

Vyresniųjų klasių moksleivių prevencinio darbo su jaunesniais įgūdžių ugdymas, (51-56).

L.Brazdeikienė, R.J.Pilipavičius, D.Stasiuvienė

Vyresniųjų klasių moksleivių elgesio bei psichologinės savijautos ypatumai, (57-60).

R.Jankauskas, N.Mačiulytė

Vilniaus troleibusų vairuotojų skeleto ir raumenų pakenkimai priklausomai nuo profesinio darbo trukmės ir darbo sąlygų vertinimo, (61-65).

Turinys

V.Juškelienė, J.Kalibatas, S.Naudžiūtė, I.Bruzgienė

Socialinė įtampa Visagine ir jos įtaka paauglių psichoemocinei savijautai, (5-6).

Santrauka

Šio tyrimo tikslas – įvertinti Visagino paauglių psichoemocinės savijautos ypatybes, šiuos rodiklius susieti su įtampa šeimoje, susidariusia dėl Ignalinos atominės elektrinės uždarymo bei kitais socialinės aplinkos veiksniais. Šio tyrimo kontingentą sudarė 930 14–18 metų moksleivių iš visų bendrąjį išsilavinimą teikiančių Visagino ugdymo institucijų. Pagrindinis tyrimo metodas – anoniminė anketinė apklausa. Visagino paaugliai įvertino savo laimingumą, vienišumą, suicidinius ketinimus, pykčio, agresijos, nerimo mokykloje jausmus, nesuderinamo su mokinio taisyklėmis elgesio dažnį. Respondentams taip pat pateikti klausimai apie tėvų išsilavinimą, užimtumą, šeimos statusą ir materialinę padėtį, psichologinę šeimos aplinką bei įtampą šeimoje, susijusią su atominės elektrinės uždarymu. Visagino moksleivių duomenys lyginami su analogiškais Lietuvos bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rodikliais. Daugiau nei trečdalis Visagino vaikų nesijaučia laimingi, apie dešimtadaliu aiškiai išreikšti suicidiniai ketinimai. Penktadalis tirtųjų moksleivių nuolat jaučia nerimą ir įtampą mokykloje, tokiai pat daliai būdingi dažni pykčio ir agresijos jausmai, aštuntadaliui – netinkamas elgesys mokykloje. Apie 24% vaikų šeimoje jaučia įtampą, susijusią su elektrinės uždarymu. Dėl to 19,5% vaikų šeimoje jaučiasi nesaugiai, 49,2% tirtųjų nuogąstauja, kad gresiantis tėvų nedarbas gali daryti įtaką jų ateities planams. Vaikai, kurių šeimose juntamas nerimas dėl Ignalinos atominės elektrinės uždarymo, statistiškai patikimai dažniau jaučiasi nelaimingi, jiems kyla didesnė suicidinė rizika. Siekiant sumažinti neigiamas Visagino paauglių psichoemocinės sveikatos apraiškas, siūloma daugiau dėmesio skirti sveikatos ugdymui mokykloje bei mokytojų kvalifikacijai, taip pat aktyvinti psichologo pagalbą bei socialinę paramą prastos psichoemocinės savijautos vaikams ir jų šeimoms.

Raktažodžiai: socialinė įtampa, paaugliai, psichoemocinė savijauta.

A.Beržanskytė, R.Šakelytė, R.Valintėlienė

Lietuvos gyventojų savigyda antibiotikais, (13-18).

Santrauka

Lietuvoje antibiotikai yra receptiniai vaistai. Tačiau šios nuostatos nėra visiškai laikomasi, tad egzistuoja potencialios sąlygos savigyda. 2003 m. buvo atliktas bandomasis tyrimas siekiant išsiaiškinti gyventojų savigydos antibiotikais mastą ir ypatumus Lietuvoje, t. y. kaip dažnai, kokie antibiotikai ir dėl kokių priežasčių vartojami namuose, iš kur asmenys jų gauna.

Naudojant modifikuotą anketą anonimiškai apklausta 300 gyventojų, atsitiktinai atrinktų iš šešių Lietuvos vietovių.

Antibiotikai plačiai vartojami Lietuvoje. Bent kartą antibiotikus per praėjusius metus vartojo 46,3% (95% PI: 40,7÷51,9) respondentų. Patys gydėsi 23,3% (95% PI: 18,5÷28,1) apklaustųjų. Didžiausias savigydos antibiotikais paplitimas buvo 41–50 m. amžiaus grupėje – 28,0%. Moterys dažniau gydėsi pačios negu vyrai (54,8% ir 32,1%, $p=0,0001$). Daugelis suaugusiųjų savigydai vartojo plataus spektro penicilinus – 27,9%, tetraciklinus – 20,5%, rečiausiai vartoti aminoglikozidai – 0,8% tirtųjų. Daugiausia suaugusieji antibiotikus vartojo viršutinių kvėpavimo takų infekcijoms gydytis – 47,4%. Pagrindinis antibiotikų savigydai įsigijimo šaltinis – vaistinė. 33,2% tiriamų asmenų vartotų antibiotikus, nepasikonsultavę su gydytoju. Tuo tarpu savo vaikams be gydytojo paskyrimo antibiotikų duotų tik 11,6% respondentų.

Tyrimu nustatytas aukštas savigydos antibiotikais lygis Lietuvoje pagrindė tolesnių tyrimų bei intervencinių programų būtinumą.

Raktažodžiai: paplitimas, antibiotikai, antibakteriniai vaistai, savigyda.

J.Ašembergienė, R.Valintėlienė

Hospitalinių infekcijų ir jų rizikos veiksnių paplitimas Lietuvos ligoninių intensyvios terapijos skyriuose, (19-24).

Santrauka

Šio tyrimo tikslas – nustatyti hospitalinių infekcijų paplitimą bei pagrindinius hospitalinių infekcijų rizikos veiksnius Lietuvos ligoninių intensyvios terapijos skyriuose. Infekcijų paplitimo tyrimas atliktas 15 Lietuvos ligoninių 30 intensyvios terapijos skyrių. Iš viso ištirtas 181 ligonis, kurių vidutinis amžius siekė 45,7 metų. 26,0% visų tirtų ligonių sudarė vaikai iki 18 metų. Tirti ligoniai intensyvios terapijos skyriuose iki tyrimo vidutiniškai gydėsi 5 dienas.

Periferinių venų kateterius tyrimo metu turėjo 114 (63,0%) ligonių, centrinių venų ir arterijų kateterius – 82 (45,3%) ligoniai, 97 (53,6%) – buvo kateterizuota šlapimo pūslė, dirbtinė plaučių ventiliacija buvo taikyta 36 ligoniams (19,9%). 92 (50,8%) ligoniai buvo operuoti. Tyrimo metu 121 ligonis (66,9%) vartojo antibakterinius vaistus.

Tyrimo metu infekcijos užregistruotos 41,4% ligonių (75 ligoniams iš 181), o bendras infekcijų paplitimas – 51,9% (93). Hospitalinės infekcijos užregistruotos 21,5% visų tirtų ligonių (39 ligoniams iš 181). Bendras hospitalinių infekcijų paplitimas – 28,2% (51).

Dažniausiai buvo užregistruotos hospitalinės pneumonijos, kurios sudarė 51,0% (26) visų hospitalinių infekcijų, bakteriemijos – 13,6% (7) ir operacinių žaizdų infekcijos – 11,8% (6).

Raktažodžiai: intensyvios terapijos skyrius, hospitalinės infekcijos, rizikos veiksniai.

V.Milašienė

Imunomoduliacinis kraujo perpylimo poveikis, (25-28).

Santrauka

Jau seniai kraujo perpylimas buvo taikomas anemijoms, sepsiui gydyti, nukraujavus. Laikui bėgant, klinikiniai stebėjimai ir laboratoriniai tyrimai parodė, kad alogeninio kraujo perpylimas turi ne tik teigiamą, bet ir neigiamą poveikį.

Jau 1973 m. tyrinėtojų kolektyvas paskelbė, kad kraujo transfuzijos, atliktos prieš inkstų bei širdiestransplantaciją, pagerina transplanto prigijimą ir tiesiogiai priklauso nuo perpilto kraujo kiekio. Tada pradėta manyti, kad kraujo perpylimas sukelia imunosupresiją. Šia linkme atlikta nemažai tiriamųjų darbų, kuriuose buvo nustatyta, kad kraujo perpylimas sukelia imuninės sistemos disbalansą, tačiau kraujo perpylimo įtakos ligonių, tarp jų ir sergančių vėžiu, imuninei sistemai mechanizmai yra labai sudėtingi ir nėra visiškai aiškūs.

Literatūroje negausu duomenų apie kai kurių citokinų įtaką potransfuzinių nehemolitinio tipo reakcijų išsivystymui po širdies ir kraujagyslių bei sąnarių chirurgijos. Tačiau neaptikome duomenų apie citokinų pokyčius ir jų įtaką potransfuzinių nehemolitinio tipo reakcijų išsivystymui, gydant vėžiu sergančius ligonius. Reikia pažymėti, kad alogeninio kraujo transfuzijos šiuo metu retos, dažniausiai perpilama alogeninio kraujo eritrocitų masė. Yra nedaug informacijos apie alogeninio kraujo eritrocitų masės perpylimo sukeltus imunomoduliacinius pokyčius ir tų pokyčių mechanizmų aiškinimą sergant vėžiu. Perpilant ligoniams, tarp jų ir onkologiniams ligoniams, eritrocitų masę nehemolitinio tipo potransfuzinių reakcijų pasitaiko ne taip jau retai. Daugelis jų yra gyvybei nepavojingos, tačiau pasireiškia nemaloniais reiškiniais – dusuliu, pykinimu, vėmimu, bėrimais, niežuliu, tachikardija, sujaudinimu. Todėl šios krypties mokslo tyrimieji darbai yra aktualūs ir reikšmingi.

Raktažodžiai: kraujo perpylimas, vėžys, imuninė sistema, citokinai.

Šileika A., Okunevičiūtė-Neveauskienė L.

Asmenų, sergančių psichikos ligomis ir turinčių proto negalią, socialinės paramos tobulinimas, (29-36).

Santrauka

Darbo tikslas – įvertinti dabartinę asmenų, turinčių psichikos sutrikimų ir proto negalią, integravimo į visuomenę ir socialinės paramos teikimo situaciją Lietuvoje bei pateikti pasiūlymų dėl optimalaus stacionarios globos ir bendruomeninių socialinių paslaugų santykio nustatymo. Straipsnio pagrindą sudaro tyrimo „Socialinės paramos teikimo asmenims, sergantiems psichikos ligomis ir turintiems proto negalią, situacija Lietuvoje“ rezultatai, kurį 2003 m. atliko Darbo ir socialinių tyrimų instituto darbuotojai, vykdydami Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos inicijuotą projektą „Socialinės paramos teikimo asmenims, sergantiems psichikos ligomis ir turintiems proto negalią, strategijos parengimas nei pasiūlymai dėl optimalaus stacionarios globos ir bendruomeninių socialinių paslaugų santykio nustatymo“. Minėtas tyrimas apėmė savivaldybių socialinės paramos ir sveikatos skyrių vadovų standartizuotas anketines apklausas, taip pat buvo organizuotos Valstybinio psichikos sveikatos centro, kelių psichoneurologinių pensionatų bei Vilniaus ir Šiaulių psichosocialinės reabilitacijos centrų vadovų ekspertinės apklauros.

Tyrimas parodė, jog daugelyje savivaldybių bei socialines paslaugas teikiančių institucijų nėra išskiriamos atskiros psichikos ligomis sergančių ir proto negalią turinčių asmenų grupės. Taigi visų pirma susidūrėme su asmenų, sergančių psichikos ligomis bei

turinčių proto negalia, identifikavimo problema. Tai ypač svarbu sprendžiant šių dviejų grupių asmenų socialinių paslaugų poreikio ir jo tenkinimo lygio nustatymo problemą. Juolab jog tai nėra homogeninė asmenų grupė ir jiems teikiama pagalba neturi būti unifikuota.

Todėl, mūsų nuomone, šiuo metu būtina patikslinti proto negalios bei psichikos ligos skiriamuosius kriterijus, o socialinių paslaugų statistikos duomenys turi būti registruojami atskirai pagal šias tikslines grupes. Nekelia abejonių tai, kad socialinės paslaugos ir bendruomeninėse, ir stacionarinėse įstaigose šioms tikslinėms grupėms turi būti teikiamos diferencijuotai, nes kiekviena negalia (tiek psichikos, tiek proto) turi savo specifiką, asmenybinius ypatumus, todėl geriausiai šių asmenų globos uždaviniai realizuojami diferencijuojant globos įstaigas pagal negalios tipus, negalios lygį ir amžiaus tarpsnius.

Raktažodžiai: socialinės paramos organizavimas asmenims, sergantiems psichikos ligomis ir turintiems proto negalia, stacionari globa, bendruomeninės socialinės paslaugos.

R.Adomaitienė, L.Samsonienė, J.Saplinskas

Nacionalinės neįgaliųjų rehabilitacijos koncepcijos analizė teoriniu bei tarptautinės neįgaliųjų socialinės politikos požiūriu, (37-42).

Santrauka

Norėdami sužinoti, kaip oficialiai šalyje vartojama rehabilitacijos samprata ir jos teorinis pagrindimas gali veikti socialinę neįgaliųjų politiką bei jos organizaciją ir įgyvendinimą, siekiant sumažinti neįgaliųjų socialinę atskirtį ir juos integruojant į visuomenę, mes loginės ir lyginamosios analizės metodais įvertinome neįgaliųjų rehabilitacijos sampratos nuostatas, pateiktas nacionaliniuose ir tarptautiniuose dokumentuose bei mokslinės literatūros šaltiniuose.

Tyrimo rezultatai parodė:

Lietuvoje oficialiai pateiktos neįgaliųjų medicininės rehabilitacijos, biosocialinių funkcijų, profesinės ir socialinės rehabilitacijos sampratos yra priešingos ir neatitinka teorinių bei tarptautinių neįgaliųjų socialinės politikos nuostatų;

fizinės rehabilitacijos sąvoka nevartojama oficialiuose dokumentuose, tačiau savo esme Nacionalinėje programoje yra pripažįstama ir nenukrypstama nuo teorinių sampratų;

oficialus valstybės požiūris į neįgaliųjų rehabilitaciją, negalia ir neįgalų asmenį yra paremtas tradiciniu medicininio individualiu negalios modeliu ir diskriminuoja neįgaliuosius, didina socialinę jų atskirtį ir negarantuoja jiems lygių, kaip ir įgaliems asmenims, galimybių pasirenkant profesiją, išsilavinimo lygį, ugdymo formą bei gyvenimo būdą.

Raktažodžiai: rehabilitacija, medicininė rehabilitacija, socialinė rehabilitacija, psichologinė rehabilitacija, profesinė rehabilitacija, invalidumas, invalidas, negalia.

B.Pajarskienė, R.Jankauskas

Troleibusų vairuotojų moterų stresinės reakcijos dažnumas priklausomai nuo baimės prarasti darbą, (43-46).

Santrauka

Straipsnyje pateikiami 2000–2001 m. tyrimo, kurio tikslas buvo įvertinti troleibusų vairuotojų moterų baimės prarasti darbą įtaką stresinės reakcijos dažnumui, duomenys. Tyrime dalyvavo 167 moterys. Pagal Suomijos darbo medicinos instituto metodiką parengta anketa registruoti 6 streso simptomai, baimė prarasti darbą, pasitenkinimas darbu ir gyvenimu. Dažna stresine reakcija šiame tyrime buvo laikoma streso simptomų suma > 15.

Analizė atlikta statistine programa Epi Info 2002. Sąryšiui tarp baimės prarasti darbą ir dažnos stresinės reakcijos nustatyti naudotas χ^2 tendencija testas. Įvertinta galima amžiaus, profesinio darbo trukmės, pasitenkinimo darbu ir gyvenimu įtaka.

Tyrimo rezultatai parodė, kad 69% troleibusų vairuotojų moterų dažnai ar nuolat baiminasi prarasti darbą. Nustatytas statistiškai patikimas tiesinis baimės prarasti darbą ir stresinės reakcijos dažnumo ryšys.

Raktažodžiai: baimė prarasti darbą, streso simptomai, stresinė reakcija, pasitenkinimas darbu ir gyvenimu.

E.Lesinskas, R.Šalajevienė, A.Šalaviejūtė, L.R.Tarasevičiūtė
Klausos sutrikimų įtaka bendravimui, (47-50).

Santrauka

Šio tyrimo tikslas buvo ištirti, kaip klausos sutrikimai veikia žmogaus bendravimo, darbo ir laisvalaikio kokybę.

Taikytas anketinis tyrimo metodas, naudotas originalus klausimynas. VUL Santariškių klinikų Konsultacinės poliklinikos klausos protezavimo ir Vilniaus miesto klausos protezavimo kabinetuose apklausta 150 žmonių, vyresnių nei 50 metų (vidutiniškai 74 metų).

Tyrimo duomenimis, bendraujant su prikurtusiuoju būtina atsižvelgti į aplinkybes, padedančias jam geriau suprasti pašnekovą. Aplinkybės, reikšmingiausios prikurtusiajam suprantant aplinkinius ir bendraujant, yra pašnekovo padėtis, atstumas iki jo, aiški artikuliacija ir kalbos ritmas bei pokalbio aplinka.

Nustatyta, kad beveik visiems prikurtusiems asmenims sunku įvairiose viešose socialinėse aplinkose. Klausos sutrikimai neigiamai veikia darbo, bendravimo ir gyvenimo kokybę.

Raktažodžiai: bendravimas, klausos sutrikimai.

A.Goštautas, I.Pilkauskienė, R.Markšaitytė

Vyresniųjų klasių moksleivių prevencinio darbo su jaunesniais įgūdžių ugdymas, (51-56).

Santrauka

Daugelis ikimokyklinio amžiaus vaikų jau yra bandę rūkyti tabaką, vartoti alkoholį, žino apie kitas narkotines medžiagas, o baigdami vidurinę mokyklą pagal tabako ir alkoholio vartojimo paplitimą pasiekia suaugusiųjų lygį. Pirminę narkotinių medžiagų vartojimo prevenciją reikia pradėti anksti – dar pradinėje mokykloje, o vyresniųjų klasių moksleivių įtraukimas į prevencinę veiklą padeda šiems stiprinti savo motyvus nevartoti

narkotinių medžiagų ir ugdyti atsakingą elgesį. Šio darbo tikslas – įvertinti intensyvaus vyresniųjų klasių moksleivių mokymo efektyvumą, įtraukiant juos į prevencinę tabako, alkoholio ir kitų narkotinių medžiagų vartojimo veiklą pradinėse klasėse.

Narkotinių medžiagų vartojimo prevencijai taikytas trijų pakopų intensyvaus mokymo modelis: 1) bendrų žinių pateikimas; 2) gautų žinių įtvirtinimas ir įgūdžių ugdytas; 3) žinių ir įgūdžių susiejimas su asmenine patirtimi ir jo modulis „Moksleiviai – moksleiviams“. Prevencinio darbo su jaunesniais moksleiviais metodologija parengta pagal Nacionalinės moksleivių rūkymo profilaktikos 1994 m. modelį, skirtą pradinėms klasėms [3]. Individualiame darbe naudojome spalvinimo knygelę „Narkotikų vergijoje“ ir diskutavome klasėje.

Prevenciniame mokyme dalyvavo 67 IX–XII klasių moksleiviai iš 13 Kauno rajono bendrojo lavinimo mokyklų.

Darbo rezultatai parodė, jog IX–XII klasių moksleiviai intensyvaus mokymo metu sužinojo daugiau apie narkotinių medžiagų vartojimo pavojus, įgijo prevencinio darbo įgūdžių, mokėsi atsakingai elgtis ir laikytis prisiimtų įsipareigojimų. Trečios klasės moksleiviai (N=470) aktyviais metodais buvo supažindinti su tabako, alkoholio ir kitų narkotinių medžiagų vartojimo žala. Prevenciniuose užsiėmimuose vyresnieji moksleiviai jaunesniems pateikė nerūkančio ir alkoholio nevarojančio vyresnio draugo pavyzdį.

Raktažodžiai: tabako, alkoholio ir kitų narkotinių medžiagų vartojimo prevencija, prevencinio darbo įgūdžiai, intensyvus prevencinio darbo įgūdžių ugdytas.

L.Brazdeikienė, R.J.Pilipavičius, D.Stasiuvienė

Vyresniųjų klasių moksleivių elgesio bei psichologinės savijautos ypatumai, (57-60).

Santrauka

Straipsnyje keliamos IX–XII klasių moksleivių psichikos bei emocinės savijautos problemos, aptariami vyresniųjų klasių moksleivių savijautos mokykloje ir mokyklos aplinkos veiksmų ypatumai, analizuojama jų tarpusavio priklausomybė. Tyrimo rezultatai atspindi prastą vyresniųjų klasių moksleivių psichikos sveikatos potencialą, vyresniųjų klasių moksleivių psichologinė bei emocinė savijauta problemiška. 24% moksleivių nepatinka mokykloje, šiek tiek daugiau nei pusė respondentų (54%) santykius su pedagogais įvardija kaip patenkinamus arba blogus. 23,1% moksleivių nurodė, kad rečiau ar dažniau iš jo yra tyčiojamasi mokykloje. Pyktį, agresiją dažnai patiria maždaug 85% vyresniųjų klasių moksleivių, iš mokyklos žvalūs grįžta tik maždaug 12% apklaustų moksleivių. Suicidiniai polinkiai būdingi maždaug 7% mūsų apklaustų paauglių. Mokyklos patrauklumas, geri moksleivių santykiai su pedagogais ir saugumo jausmas mokykloje tarpusavyje susiję. Mokyklos patrauklumas susijęs su žvalia jausena grįžus iš mokyklos, rečiau patiriamu pykčiu ir agresija. Kai kurie psichoemocinės savijautos rodikliai vidurinėse mokyklose ir gimnazijose skiriasi.

Raktažodžiai: paaugliai, psichologinė ir emocinė savijauta, psichoemocinės savijautos rodikliai.

R.Jankauskas, N.Mačiulytė

Vilniaus troleibusų vairuotojų skeleto ir raumenų pakenkimai priklausomai nuo profesinio darbo trukmės ir darbo sąlygų vertinimo, (61-65).

Santrauka

Darbo tikslas – nustatyti troleibusų vairuotojų skeleto ir raumenų pakenkimus priklausomai nuo darbo trukmės ir darbo sąlygų vertinimo/ Tyrime dalyvavo 417 asmenų (241 vyras ir 176 moterys), tai sudarė 62,7% visų Vilniaus miesto troleibusų vairuotojų. Skeleto ir raumenų sistemos būklė įvertinta pagal diagnozuotas skeleto ir raumenų sistemos ligas ir pakenkimus. Rezultatai gauti interviu būdu. Tiriamųjų klausta apie diagnozuotas skeleto ir raumenų sistemos ligas ir pakenkimus, panaudojant standartizuotą Nordic klausimyną. Darbo trukmės ir darbo sąlygų vertinimas atliktas kiekvieno asmens apklausos būdu. Be to, atlikti fizinių (bendro akustinio triukšmo lygio, visą žmogaus kūną ir rankas veikiančios vibracijos) ir cheminių (azoto dioksido, sočiųjų alifatinių angliavandenių C₁ - C₁₀, anglies monoksido, formaldehido, benzeno) veiksmų tyrimai. Nustatyta, kad troleibusų vairuotojų skeleto ir raumenų sistemos ligų paplitimas sudarė 29,0%. Skeleto ir raumenų sistemos ligų paplitimas tarp moterų buvo aukštesnis ir sudarė (43,2%), o tarp vyrų – 18,7%. Juosmens ir kojų/pėdų pakenkimai tiek vyrų, tiek moterų vairuotojų buvo statistiškai patikimai didesni tarp tų, kurie vertino savo darbo vietą kaip „nepatogią“ palyginus su tais, kurie ją vertino kaip „patogią“.

Raktažodžiai: troleibusų vairuotojai, skeleto ir raumenų pakenkimai, darbo aplinka.